

Lapszámunkat
Szarka Fedor Guido
a napokban megjelent albumának
festményeivel illusztráltuk.
A művész méltatása a 7. oldalon

Csepcsányi Éva Egri napok

Apácás gondban
Gombolatlan ingben
Záratlan ablak előtt
emlékezem egri éjszakákra
Fénycsóvát hordoztunk
Szárnyakat zsebünkben
És egyszerre öt harang szólt
Száz galamb szállt
Át tornyon váron téren
Dobó, Gárdonyi, Bródy
Szomszédok fiúk a panel
Ajtaja mögül
És a misére siető kispapok
Szemesítve hol emésztve
Tűzszemekkel
Mellünk térdelnek
Tömjénmagányban
Dacossá fésült hajunkat
Simogatni akarják
Sápadt ministránsok
Nincs idegen hontalan
Az utolsó macskakő is
Anyáöl kemence
Ropogós friss kalács
Turisták fenn a minaretben
Víz helyett is egri borok
Úgy tűnt akkor mindenki
Pap tanár diák
Legalább borász vagy úszómester

– Boldog új irodalmi évet kívánunk Neked, bár sokakban felmerülhet a kérdés, hogy miben is lesz más 2010, mint a korábbi évek. Te mit remélsz a 2010-es évtől mind a saját írói, költői tevékenységedet, mind a magyar irodalmi életet tekintve?

– A magyar irodalmi élet várható fejleményeit tekintve Borbély Szilárd új verseskötetét várom a legjobban. Ha helyesek az információim, az év közepén jön ki. A magam részére annyit remélek, hogy rendben megjelenik a két betáblázott könyvem, A mindennapit ma című kisregény és a Federico megszökött című verseskötet.

– Ha pedig visszatekintünk 2009-re, melyek voltak számodra az elmúlt év legfontosabb irodalmi eseményei?

– Nemrég olvastam Krasznahorkai Az utolsó farkasát, ami 2009-ben jelent meg, legyen hát számomra már csak az élmény frissessége miatt is ez az év irodalmi eseménye. Ez a nem túl hosszú elbeszélés az elején csak szimplán idegesített, aztán, miután végigolvastam, nemcsak hogy megrendített, hanem mélyen el is gondolkotattott, hogy mívégre bármi poétikai,

Irodalmi Jelen

X. évfolyam
99. szám
2010. január

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

„Demokrácia van és webkettő”

Villáminterjú
Lanczkor Gáborral

nyelvi, formai truváj, csűrés-csavarás, ha egyszer itt ez a tisztán és lényegében valóban nagyon egyszerűen elmesélt történet, ami úgy rombolja földig az emberi önérzetet, hogy mégis fölemel.

– Versesköteteid díjakban és kritikai visszhangban is megtettesülő sikerei után jelenleg milyen jellegű és témájú szövegen, szövegeken dolgozol?

Honlapunkról ajánljuk

Boldog Zoltán: *A kritikus nyulak kiugratása 2.*
– Tárca a jövő kritikusaival

Ady, a sír, a nők

Egy könyveslap születésnapja – Beszélgetés Pécsi Györgyivel, az Új Könyvpiac főszerkesztőjével

Szappanos Gábor: *Szindbád téli álma*

*Párizsi élménymozai-
kok* – Kritika Lángh Júlia Párizs fű alatt című kötetéről

Weiner Sennyey Tibor: *A lusta pénzhamisító*

START-pisztoly: **Halmi Bettina és Fodor Boglárka** versei

Nyomok Veszprémben – beszélgetés Géczy Jánossal

Szilágyi P. Katalin: *A poudrier meséje*

Csak a hiány, amit talál – Vincze Ildikó kritikája

Gerevich András Barátok című verseskötetéről

Csepcsányi Éva: *Átlátható? Átjárható?* – Szócs Tekla fotóival

Elveszni Pesten – az Élőkép társulat előadásáról

Tekintettel a nagy sikerre: **Tanner Ilonka** megszólal

– Drámai szövegeken dolgozom, meg egy vastagabb verseskötetén.

– Mikor várható ezeknek a megjelenése?

– A drámákkal kapcsolatban még nincs semmi terv, a verseskötet várhatóan jövőre, vagyis 2011 tavaszán jön ki.

– Mit szólsz ahhoz, hogy nem régen a *Vissza Londonba* című köteted Andy Warhol: *Nagy villamosszék* című verse a *napiszarvers.blog.hu*-ra került fel?

– Jót nevettem rajta. Demokrácia van és webkettő. Hadd tegyem hozzá, olyan nagyszerű szerzőkkel, mint Pollágh, Nemes Z., Krusovszky vagy Harcos, közösen megjelenni bárhol nagy öröm.

BOLDOG ZOLTÁN

(Folytatása a 6. oldalon)

www.irodalmijelen.hu

Recenziót a kritikus leggyakrabban saját magának ír, mert ma már azok közül is csak néhány olvassák a kritika műfaját, akik művelik azt. Rajtuk kívül esetleg egy-egy félrekattintó vagy bátran lapozó olvasó időz el egy-két magasröptű, de talán terpeszkedő, arrogáns és szakmaisága miatt sokak számára érthetetlen írás fölött, hogy néhány mondat után évtizedekre elmenjen a kedve a folytatástól. A kritikus ezért úgy csúfolja a megcélzott közönséget, hogy átlagolvasó. Velük tehát nem is érdemes foglalkozni, mert valójában oly sokan, de jelenlegi tárgyunkat tekintve oly lényegtelenül kevesen vannak.

Akik pedig az ítések közül még olvasnak, azokat nevezhetjük nem-átlagkritikusnak. A nem-átlagkritikusok a szakmai ártalomnál fogva leginkább azért bogarásznak vajt szemü vélemények után, hogy maguk is megkritizálhassák kollégájuk egy-egy levegőben lógó, idézetekkel, hivatkozásokkal vagy utalásokkal alá nem támasztott gondolatát. Ha viszont túl jól ismerik a tollforgatót, lehet, hogy éppen megervegetik a vállát, főleg, ha ez az ember felbecsülhetetlen értékű kapcsolati tőkével rendelkezik, ami megkönnyíti a nem-átlagkritikus életben maradási esélyeit. Ezt szakmai párbeszédnek becézik, és tulajdonképpen legfőbb szórakozásuk is az, hogy miként szűkítsék néhány tucatra a műfaj élvonalainak a számát. Ebben legnagyobb segítségükre gyakran egy-egy főszerkesztő vagy szerkesztő mutatkozik, aki acélos tekintettel válogat a vasorkoszak alatt bebetonozott tollnagárdák kaméleon stílusú tagjai közül.

A nem-átlagkritikus egyik legfőbb tulajdonsága az önkritika hiánya, amely mindenféle jövőbeni kapcsolat lehetőségét kizárja az átlagkritikussal és az átlagolvasóval. Az átlagkritikust ez nem nagyon zavarja, mert ő csak ír, de nem olvas, így szakmai féltékenység vagy bármilyen szakmai fogvatékoság hiánya nem merülhet fel benne. A

KRITIKUS NYULAK

Tárca a kritikusokról

legátlagosabb közülük még saját szövegével sem bajlódik túl sokat, csak nekifutásból gépel, egy-egy féldeci és kávé után, tévézés, videojáték és szex közben. Nehéz elhinni, de ő még az ártatlanabb típus, mert talpraesettsége révén bármikor képes az átlagolvasóval olyan könyvekről is órákat csevegni, melyeket csak üzletek kirakataiban vagy egy földalattin utazó nő kezében látott.

Korunk ítései a fentiek csak apró szépséghibái, mert a műfaj egyik legnagyobb gondja manapság, hogy a kritikusok gyávák, mitöbb: beszari alakok. Szakszavak mögé bújva fedik el haláltekintetüket, és bár baráti társaságban bátran kimondják, hogy a „köcsög magáról szarul ír“, papírra nem mernek vetni soha. Mert félnek lemenni kutyába. Féltik a presztízsüket, a szakmai múltjukat és jövőjüket, ezért inkább mellébeszéléssel ütik el drágáidőjüket, megelégedve arról, hogy az olvasó tudományos frázisok helyett élénk, laza, szórakoztató és figyelemfelkeltő, emellett rövid és frappáns kritikát szeretne. Rövidet, hiszen a világ ma már közhelyek nélkül is rohanó. Frappánsat, élénket, lazát, mert egy kritika reklám is, melynek fel kell vennie a versenyt a vizualitás villódzó világával. Szórakoztató, mert az átlagolvasók többségének nem munka az irodalom, hanem szórakozás. A mai tollnokoknak tehát nincs bátorságuk napi szar vers blogot indítani, hogy kimondhassák átlagvéleményüket elegáns átlagmondatokkal. Ezért inkább megmaradnak fontoskodó álszenteknek, akiket bár senki sem olvas, mégis mindenhol megjelennek.

Legnagyobb szerencsénkre a kritikus ritkán olvas tárcát, így aztán végső soron nem kell neki nyelvet nyújtanunk, fityiszt mutatnunk, és más hasonló módon kimozdítanunk megszokott világából, hanem az átlagolvasóval összekacsintva belenyugsunk, hogy milyen különleges helyzet átlagosnak lenni.

Sultanus Beatus (Boldog Zoltán)

A BKV honlapján tavaly nyáron közzétett egy táblázat, melyben árverésre hirdetik raktáron elfekvő készleteket. (Kivonatát betűhíven alább közlöm.) A gyönyörű szavakon és kifejezéseken túl felhívom a figyelmet a „Rotling, pórszívó, cellavizsgáló, fűszerész satu“-ra. Lám, a raktárak mélyén is lelni gyöngyszemeket, megannyi zűrzavar ellenére csirázik a költészet. Ide kívánczik egy sok évvel ezelőtti eset. Akkor még csak verseket író, de azóta filozófussá lett, s mint ilyen, a műszaki szakkifejezések ismeretével kevéssé terhelt elméjű Láng Csaba barátomnak újságotam, rossz az autóm futóműve, gumiharagot kell cserélni. Gumiharang? – kérdezte röhögve és itt elidőzött. Ez óriási! Milyen az a harang, amelyik gumiból van? És láttuk magunk előtt a sekrestyést, és hallottuk, mikor is délben megkonogatja a templom gumiból készült harangját...

Így vagyok én (is) ezekkel a szavakkal.

Kertész Dániel

Pántoló fogó
Kábel bekötő prés
Széles sikattyú
Műszerész fűrés
Érintkező benyomó

Érintkező kihúzó
Dörzs árazó készülék
Váltókapcsoló csapkihúzó
Lámpa lehúzó szerszám
Vill. forr. Páka
ORIFOR páka
Gépi fűrészlapp
Kőfűrésztűrűfogó
Recézó kerék egyenes használt
Recézó kerék jobb használt
Recézó kerék bal használt
Autós pórszívó

Hangszóró
Tolómérő
Mikrométer
Sima derékszög új, használt
Talpas derékszög új, használt

Ampermérő
Ellenállás dekádszekrény
Ic vizsgáló
Kézi műszer uni
Tester
Folyadék kristályos multiméter
Dózis szintjelző
Fakalapács
Fűszerész satu 50-es használt
Műszerész satu 60-as használt
Allíth. lombf. Keret
Alu kalapács
I.C. kiszedő 16 lábú

Benzin lámpa
Ell. Mikrométer
Hajlékony acélmérce
Lépték vonalzó
Rádius sablon
Menetkés sablon metrikus
Alap műszer
Cella vizsgáló
Stabilizátor
Rapidomat áztató
Telefonkészülék nyomógombos
Rotling áztató

Londonban él egy elismert orgonaművész, Malcolm Rudland, aki anyai ágon magyar, ám édesanyját két éves korában veszítette el, így alig néhány szót beszél a tulajdonképpeni anyanyelvén. De minden magyar ügy lelkes támogatója. Hosszas utánjárásal és a bürokrácia rengetegén áthatolva elintézte, hogy a brit illetékes hatóság megszavazza az uniformizált kék színű, fehér betűs kerámia emléktábla elhelyezését azon a Kensington-nyegyedi úrházban, ahol Bartók Béla vendégeskedett az 1930-as években. Azután addig kilincsel, amíg engedélyt adtak arra is, hogy a South Kensington metróállomás előtti járdaszigeten fel lehessen állítani Bartók életnagyságú bronz szobrát, Varga Imre művét.

Tavaly újabb akcióba kezdett Malcolm Rudland, azt szerette volna elérni, hogy Koestler Artúr hajdani lakóhelyére Kensingtonban (ahol ő jó viszonyt ápol a kerület konzervatív parlamenti képviselőjével) felkerüljön az égszínké emléktábla, jelezve, hogy ott élt és alkotott a Sötétség délbén, s egyéb világsikerű könyvek írója, a brit Királyi Irodalmi Akadémia tagja.

De a beadványt az illetékes hivatal elutasította. Mégpedig azzal a meglehetősen bornírt indoklással, hogy jöllehet Koestler Artúr talán jelentős író volt, de erkölcsstelen férfi hírében állt. Tény, hogy a kérelmet elég rosszul időzítette Malcolm Rudland, mert épp akkor jelent meg David Cesarini egyetemi tanár Koestler-monográfiája, amely igen izléstelenül részletezi az író nőügyeit, például azt az esetet, amikor a brit Munkáspárt vezető személynéjével, Michael Foot-nak a feleségét, Jill Craigie filmrendezőnőt a padlóra teperve megerőszkolta. A hölgy túl vehemensnek találta a letámadást, de feljegyzik az annálek, hogy megerőszkolása után bőséges angol reggelit készített az incidens hősnének, tehát oly nagyon nem vette zokon a történeteket. Feljelentést sem tett, de úgy

SÁRKÖZI MÁTYÁS

KOESTLER ARTUR ERKÖLCSEI

látszik, minden barátnőjének eldicsekedett „rettenetes“ kalandjával.

Cesarini a könyve megjelenése után elmarasztalta a kritika. Elvégre Koestler Artúr életében a nőcsábász motívum másodrendűnek számít a művek jelentősége mögött. Az 1942-ben megjelent Sötétség délbén leleplezte a szovjet kommunista párton belüli, álnok ellenségkeresés, a meghurcolások és kivégzések titkait, s ezzel Franciaországban meggátolta, hogy az ottani kommunisták kormánypozíciókhoz jussanak. Óriási jelentősége volt e regénynek abban, hogy a nyugati szélsőbaloldali értelmiség ráébredjen a sztálini kommunizmus barbár valóságára, és kiábránduljon a mozgalomból. De Koestler más, tudománytörténeti és tudományfilozófiai munkái is elismerést szereztek szerzőjüknek világszerte.

Miközben az angolok még az emléktábla-elhelyezés indítványát is leszavazták, Budapest köztéri szobrot állított megbecsült fiának.

A magyar származású író hívei abban reménykedtek, hogy ha megjelenik a hosszú ideje készülő, új, alapos Koestler-monográfia, Michael Scammell műve, ez megfelelő egyensúlyt teremtve részletezi az oeuvre, illetve a magánélet tényezőit. A Faber and Faber kiadványa 2010 februárjában kerül a boltokba, ám kitudódott, hogy Scammell sem tudta megállni, hogy ne ragadtassa el a tollát, amikor Koestler Artúr Casanova-kalandjait írja le. A Jill Craigie-afférel kapcsolatban kétségei vannak Scammellnek, mert mire számos pub meglátogatása után hazaértek a hölgy lakására, olyan gin-közi állapotban voltak, hogy a történetek homályba vesznek. De Koestler megcsalta a feleségét amikor Párizsban Simone de Beauvoir-t Jean-Paul Sartre felszarvazására csábította, volt viszonya Jane Howard írónővel, aki akkor már Kingsley Amis regényíróval járt, és ágyba vitte, sőt teherbe ejtette Sonia Brownell-t, Orwell hitvesét.

Lírai költőknél, továbbá a férfi-nő viszonyt tárgyaló színművek vagy regények íróinál nem jelentéktelen irodalomtörténeti adalék, hogy milyen viszonyban álltak a nőkkel. Arthur Koestler esetében kérdéses, érdemelt-e ekkora kitegetést a szexualitása. Talán csak abból a szempontból érdemleges részletezni, milyen magnetikus hatással volt a nőkre, hogy harmadik, utolsó feleségét, korábbi titkárnőjét, Cynthia-t, önfeladó rajongásba szédítette, és az ötvenes éveiben járó asszony így képes volt követni a kettős öngyilkosságba súlyosan beteg, idős író.

David Cesarini már olvasta a Scammell-monográfia kéziratát és csak annyit jegyzett meg: „Ha a könyv szándéka megvédeni az írórt velem szemben, akkor jól néz ki Koestler reputációja.“

Vanhout gépe reggel nyolc óra körül szállt le a londoni Heathrow-n. A Torontóból indult járat hat óra alatt tette meg az utat. A hátszél is segített, így negyven perccel korábban landoltak.

Ian Vanhout nem örült ennek, mert barátja, Tom Penny csak délre várta. Kétszer is felhívta Ian figyelmét, hogy tizenkettő előtt ne csengessen be, még akkor sem, ha órákat kell várakoznia, mert ha felkölti, az egész napja odalesz. Ugyanis Tom egy kartográfiai vállalatnak dolgozott éjjelente, s évek óta délben kel, mivel este nyolc és hajnali négy között bütyköli a térképeket.

Ian ráérősen állt a leghosszabb útlel-ellenőrző sor végére. De pechjére gyorsan haladt a sor, percekben belül ott állt a bevándorló iroda munkatársa előtt, aki száraz unalommal kérdezte: „Őn mi céllal érkezett országunkba?” „Barátomhoz jöttem, az ő meghívására.”

„Ott is fog lakni?”

„Igen, két éjszakára a vendége leszek.”

„Mindössze két napig? Aztán visszatér Torontóba?”

„Nem, kérem, Bécsbe repülök. Üzleti megbeszélés van” – válaszolt kelletlenül, s kissé idegesen, mire az útlelvetl vizsgáló úr folytatta a kérdezősködést.

Iant ez kihozta a békétúrásból.

„Kérem, kanadai állampolgár vagyok, épp olyan szerény alattvalója őfelségének, második Erzsébetnek, mint ön. Ezt nem vette észre?”

„Csak ne hangoskodjék, mert azonnal hívom a rendőröket és elvitetem magát csendháborításért, a bevándorló iroda hivatalos személye elleni agresszív magatartásért.”

Ian elhallgatott. Lenyelte. Jobbnak látta, ha visszakozik. Szorgalmasan válaszolt a hivatalnok egyre sűrűsödő kérdéseire.

Talán húsz percenél is tovább tartott a kérdezz-felelek játék, amikor az őket figyelő felügyelő kollégájához sétált, és a fülébe súgta: fejezze be, vessen már véget a komédiának.

A Ian háta mögött sorban állók melegezésére ez meg is történt, ő pedig az idegességtől lángoló arccal hagyta el a „hadszintért”.

A csomagszállító szalag előtt megállt, rápillantott órájára, s elégedetten állapította meg, hogy a déli tizenkettőig meglévő időből sikerült félóránnyit lefaragnia. Csomagja kevés volt, csak egy közepes méretű bőrönd, meg egy kézi poggyász. A kisebbiket a nagyobbra téve húzta maga mögött.

Tom napokkal érkezése előtt telefonon elmagyarázta, hogyan jut el leggyorsabban a lakásáig. A földalattiról leszáll az Oxford Circus megállónál, átvált a világosbarnával jelöltre, a Banknál kiszáll, s onnan már csak ötpercnyi gyalog.

Minden a legnagyobb rendben ment. A metrón ülőhelyet is kapott. A Paddington állomástól már figyelt, nehogy túlfusson az Oxford Circus-on.

Tíz előtt tíz perccel Tom Pennyék előtt állt. Egyemeletes ház volt. A névtábla szerint ő lakott az elsős, s valaki más a magasföldszinten.

Az első félórán többször végigsétált a hosszúnak nem nevezhető utcán miközben az ájulás környékezte. Ólomnak érezte szempilláit, s bár csipkedte, pofogatta magát, alig bírt lábon maradni. Nem messze egy kis kocsmát látott. Bement, de a mosdó felé vezető folyosóról azzal fordították vissza, hogy a Pub nem közbéce.

Ian rendelt egy erős kávét, majd átcammogott a mosdóba, s hideg vízzel hosszasan mosta az arcát. De nem, az álmodat nem tudta elzavarni. Makacsul az agyára, a szemére, a tagjaira telepedett. A fekete sem segített. Kért még egyet. Egyetlen hörpintéssel a másodikat is kiitta. Leült a sarokba, s várta, a kávé megtegye hatását.

Arra ébredt, horkol. Riadtan nézett körül. A Pubban csak ő meg a kiszolgáló volt.

Lesz, ami lesz, gondolta, átvágott az utcán, s többször megnyomta Tom Penny lakásának csengőgombját. Miközben várakozott, ránézett az órájára. Tíz óra ötvenötöt mutatott. „Ezért az egy óráért talán nem lesz nagy baj” – futott át rajta, s újra megnyomta a csengőt. Már majdnem lecsukódott a szeme, mikor halk berregéssel nyílt a kapu zárja. „Gyere fel!” – ismerte fel Tom hangját. Az ajtóban borzas féjjel, barna házi ruhában állt előtte a térképkészítő, s amint meglátta Iant, azonnal rázúdította haragorkánját. „Nem mondtam, hogy ne merj tizenkét óra előtt becsengetni! Hányszor hívtam fel a figyelmed? Erre fel? Azért is. Hogy elbaszd az egész napomat, hogy felidegesíts, hogy megfájduljon a fejem. Na tessék, már fáj is! Migrén lesz belőle. Mindenkit megölök. Pusztuljatok előlem!” – kiáltotta, s kezével indulatosan félrepergette az előtte álldogáló feleségét, Mrs. Claire Penny-t.

„Hagyjatok, hagyjatok!” – üvöltötte, s bevonult a hálószobájába, teljes erővel becsapva maga mögött az ajtót.

„Jóságos ég, micsoda nap” – gondolta Ian.

„Isten hozott! Claire vagyok” – nyújtotta a fiatalember felé csontos kezét az asszony. De nem várta meg, hogy Ian szóhoz jusson, folytatta. „Ne vedd a szívedre, amit Tom az előbb mondott. Jó lelke van, csak a szája, a szájával és a modorával mindent elront.” „Kedves Claire – fordult házígazdájára felé Ian –, kérem, mutasson egy szobát, ahol egy-két órát aludhatok.”

Claire és Tom beszélgetésére ébredt. „Nagyon megsértetted szegény fiatalembert. Úgy nekiugrottál, hogy azt hittem, megharagszik, s itt hagy bennünket.” „Miért hagyott volna? Bolondnak

nézed, amikor itt ingyen aludhat, majd szállodába megy?” „De hát te hívtad meg.” „Igen, de nem a lelkére kötöttem...” „Nézd, mit hozott neked ajándékba. Tudod, hogy ez egy nagyon drága töltőtoll? A Harrods-ban láttam hasonlót. Majdnem négyszáz fontba kerül.” „Ha van pénze, akkor miért jött hozzánk lakni?” „Mert szeret téged, azért. Te meg úgy bánsz vele, mint egy kutyával.” „Jó, jó, majd megbékítem.”

Ian a végszóra jelent meg az ajtónyílásban.

„Igen sajnálom, Tom, amiért nem tartottam be az ígéreteket...” – kezdte, de nem folytatta, Tom engesztelően megölelte, Claire pedig megcirógatta az arcát, s vacsorához invitálta a férfiakat.

Ian londoni két napja hamar eltelt. Volt egyetemista kollégája, aki gyermekkorát az angol fővárosban töltötte, temérdek helyre elvitte. Még az emeletes piros buszra is felültek, s elmentek a Piccadilly Circus-ig. Harmadik nap kora délután élményekkel teli tért vissza Pennyék lakásába. A kapu félig tárva állt. „Lehet, valaki figyelmetlenségből nyitva hagyta” – gondolta. Kettesével vette a lépcsőket, s meglepve látta, hogy a lakás ajtaja is tárva van. Amint belépett, porszívó hangja ütötte meg a fülét. Biztosan a takarítónő hagyta nyitva az ajtókat, gondolta, mert eszébe jutott, hogy Claire reggel, indulás előtt figyelmeztette: ma este nem lesz vacsora, mert a lakást át kell adniuk a bejárónőnek.

Pár lépést tett a nappaliban, amikor nagy robajjal kicsapódott a hálószoba ajtaja. Tom nadrágjából kicsúszott inggel, magából kikelve kergette Claire-t.

„Megállj, megöllek! Tönkretetted az életemet, te szerencsétlen! A fiatalágomat, te senkiházi, te léleknyomorító” – ordította a térképkészítő. „Megöllek, a két kezemmel fojtalak meg!” Mindketten a konyha felé szaladtak, de az asszony ügyesebb volt, egy rövid ugrással kikerülte az előtte álló fotelt, besurrant a fürdőszobába, s hallani lehetett, amint fordul a kulcs a zárban.

Tom, mint aki esztét veszítette, rohant a konyhába. Kirántotta tartójából a nagy hússzeletelőt, és megvillogtatva feje fölött, elrohant a porszívót vontató takarítónő mellett. A férfi nekiesett a fürdőszoba ajtajának, s még hevesebben kiabált.

„Itt a kés a kezemben, nyisd ki, te szajha, te semmirekellő ribanc, hadd vágjam el a torkod! Megöllek, kihasítom a szívedet, te, életmenek megrontója, aki vagy!” – döngötte öklével az ajtót.

A bejárónő és Ian rémülten néztek egymásra. A fiatalember oda akart lépni Tomhoz, hogy kicsavarja kezéből a kést, ám meg kellett kerülnie a takarítónőt, aki ijedten ugrott félre, hogy szabad utat engedjen neki.

De Ian megtorpant.

„Kicsi életem, csillagom, szerelmem, nyisd ki, kérlek, az ajtót. Kérlek, nézd, hogy rimánkodom, térdre ereszkedve” – hangzott fel a térképkészítő vékony, mézesmázos hangja. „Gyere ki, te ribanc, hadd vágjam el a torkod!” – ugrott öklével újra az ajtónak a házígazda.

Ian dermedten figyelt. Nem tudta, mitévő legyen. Azt forgatta a fejében, jobban teszi, ha a rendőrség segítségét kéri. Miközben ezt latolgatta, csendes nyöszörgés hagyta el Tom torkát.

„Nyisd ki az ajtót kicsikém, hadd öleljelek meg. Megbocsátok minden bűnödért. Csak téged szeretlek, téged, mindhalálig” – hallották. Ekkor megfordult a kulcs a zárban, s Claire mosolygó arccal jelent meg az ajtónyílásban. „En is csak téged, mindhalálig” – rebegte, s egymás nyakába borultak.

Tom visszavitte a félméteres húsvágó kést a konyhába. Felesége pedig a fürdőszobába ment, hogy megigazítsa a frizuráját. Pillanatokon belül újra a nappaliban voltak. „Elnézést ezért a kis kiabálásért” – mondta szinte egyszerre. „Tom, ha eszébe jut a fiatalága, teljesen megvadul. Szerencsére, nem szokott sokáig tartani. Hamar kibékülünk. Ugye, kicsikém” – kacintott az asszony a férjére.

Iannak az előbbi ijedségtől kiszáradt a torka. Indult a konyhába, hogy vizet töltsön magának, amikor hirtelen csattanást hallott. „Te jó ég, hova lett a bejárónőnk?” – csapta össze a kezét Claire.

A porszívó a nappali szőnyegén hevert, de Tom hiába kutatta át az egész lakást, a takarítónőt sehol sem találta. Majd megpillantotta a tárva nyitva maradt bejárati ajtót... „Ez itt hagyott bennünket” – sópánkodott Pennyé. „Gyertek gyorsan, üljünk kocsiba, s keressük meg otthon. Talán hazament.” „Amilyen ricsajt csaptál azzal a késsel, biztosan megijesztetted szegény asszonyt. Számtalanszor kértelek, hogy a buliból hagyd ki a késjelenetet. Olyan ijesztő” – vette magához retiküljét Claire, és Iant maga előtt tolvá kimentek az utcára.

A takarítónő a küszöbön álló három mosolygós arcot megpillantva úgy érezte, elájul.

„Kedvesem – fogta meg a kezét gyengéden Pennyé –, maga ezt nem érti, játék volt az egész. Hogy tehetett velem ilyet, csak úgy fáképnél hagy? Jöjjön, visszavisszük a kocskon. Taxit is hívok, ha végzett. Ugyan, kicsikém, nem látta, hogy játék az egész? Eljátszunk valami drámait. Szüksége van az embernek egy kis drámára is. Mi lenne dráma nélkül az élet” – sóhajtott az asszony, s kézen fogta bejárónőjét, hogy a kocsihoz vezesse.

Ian nem utazott el aznap délután Bécsbe, mert lekéste a gépét. De másnap megérkezése után sikeres üzletet kötött.

Otthoni telefonrögzítőjén az alábbi üzenetet hagyta feleségének: „Holnap este érkezem. Pezsgővel várj. Szeretlek!”

BÖSZÖRMÉNYI ZOLTÁN

Londoni történet

DOBAI BÁLINT

Megfáztam egy temetésen

És igen, tudtam, bár tavasz van,
Szeszélyes, lányos április,
E napsütötte, csalfa fagyban
Fázott már annyi másik is.
Gróftemetésen állni pénzér'
Némi prüszkölést tán megér,
Vármegyeházi, cifra népség
Tolong majd újabb versemér'.
Mit versemért! Egy versnyi orkán,
Sirokkó, könnyes tsunami
Ömlött le a gyászolók torkán,
S gyomrukba' kezdett habzani.
Libáknak írok. Hízzanak még
Ízletes, zsíros májukért,
Mit kvártélyomban majszolgatnék,
Kenyér mellé, vagy bármiképp.
Egy senki grófné lett elásva,
A testem mégis túlhevült,
S tudtam, vezúvnyi, szörnyű láva:
Egy nagyobb ember veszte fűt.

Tudom, van más, rosszabb kivézés,
S tán fájjobb, mint az enyimé,
Nem is nyavalygok. Csak egy kérdés:
Ér ennyit egy Rhédeiné?
Most hánykolódom itt a térben,
Holdon s koporsón jár agyam,
Mert megfáztam egy temetésen,
S lassan temethetem magam.

Az Eszme

Billentyűzet ropog szavamtól
egy új kor nyirkos hajnalán.
Amit ti tesztek, ócska látszat,
ízléstelen, színesre festett
kis tincs az Eszme ősz haján.

Lelkemben a ti nyavalyátok
férgé rág, és én etetem
tisztá lelkem szent mérgével,
s hasfájós másnap reggelen
ürül a sok féregtetem.

Az Eszme pedig fordul egyet,
új csillagjegyben él tovább,
míg káromkodtok, vihorásztok,
széthullt családot nemzetek,
felhúzza újra templomát.

Ki botja voltam agg korában,
fia leszek s apostola.
Kik vén bolondnak, szenilisnek
gúnyoltátok, míg gyöngö volt,
lássátok, ki volt ostoba!

Letűntök majd, mint annyi más is,
a név a testtel sírba száll.
Pár bájt marad talán, mementó
a jogutódnak, aki jön,
s gazos sírokon kaszál.

S ti is, ti jámbor, méla barmok,
kik halott rendszerek nyomán
kerestek választ, kússzatok föl
hozzám, vagy vad szavam eláraszt,
s nem véd meg semmi hagyomány.

Hét versszakot kaptam az Égből,
hét bűn, hét szentség, hét erény.
Kaján vigyorral, vérbe mártott
szavakkal prófétáltam el,
mi lesz, ha borul az edény.

Melyik időből érkezett? A proféta nem jön sehonnan, nem lesz sem ezzé, sem azzá, csak átadja magát a létezésnek és csak annyiban különbözik másoktól, hogy ennek tudatában is van. Érti a mozgó és mozdulatlan dolgok egyetemességét, nem azonosítja magát énjével és nem is fél annak elvesztésétől. Úgy, ahogy eszik és iszik, úgy halandó és halhatatlan, időbeli és időtlen egyszerre. Számára nincsen jó és rossz, nem cselekszik és nem gondolkodik megtevesztésre alkalmas erkölcsi kategóriákban. Elvégez minden elvégzendőt, mert nem jelölt ki magának feladatokat, élete bármely pillanata alkalmas a halálra. A világot nem az akarás, erőlködés helyének, hanem teste szabottnak, komfortosnak és tökéletesnek tekinti úgy, ahogy van.

Bogdan Suceavă (1969), a román író, Kaliforniában matematikaprofesszor, a kilencvenes évek krónikáját szándékszik megírni; nemcsak a mikrokozmosz rejti magában a makrokozmosz teljes titkát, hanem egy nép vizsgálatnak alávetett véges történelmi intervalluma az egész addigi történelmének tömörítése, és meghatározza jövőjének irányát is.

Bukarest a fordulat utáni évtizedben proféták, szekták, örültek gyűjtőhelye, de úgy is mondhatjuk, hogy rendkívül spiritualizált. A főszereplő a Tanítómester, legalábbis erre következtetni abból, hogy időbeli születésével indul a könyv és furcsa, szétáradásos halálával végződik. Az időbeli születés azért hangsúlyozandó, mert a helyet tekintve volt egy erdélyi és egy havasalföldi születése is, e két élet találkozása, a két test egybefonódása csak felnőttkorában következik be, bevonul Bukarestbe, igaz a dolog nem feltűnő, mindössze egy mentőautó szállítja lázasan a kórházba. Csecsemőkorától mellette viseli az időknél végéig jelentő intő jelt, a második, az új Jeruzsálem, történetesen Bukarest térképét, de bőrének meggyűrődése nem egyetlen időpontra vonatkozó ábra, hanem képek végtelen sora.

Tanítása rendkívül egyszerű, az egyház nem egyéb, mint a keresztények mindenike hitének és akár nagyon személyes véleményének summája, ezért kell hagyni a híveket beszélni. Az Úr Hívei-nek nevezett világi szervezetnek nincs inkvizíciója, senkit sem akarnak elítélni olyasmért, ami esetleg ellenkezik a Szentírással, mert nekik hitük van és bíznak az ember eszében. Minden gondolat igaz, szimultán igaz. A szeresd a felebarátodat, mint tenmagadat parancs pedig mindenekelőtt ezt a szimultán igazat jelenti, ami megengedi az egymásnak homlokegyenest ellentmondó akarokat is. A hozzá látványosan megtérőkhöz azzal fordul, hogy „Ti felismertétek a magatok részizagságát azon a területen, mely tinéktek kijelöltetett. De csupán egy kétszer született ember képes látni a teljességet, mert a teljesség az Egek Urától való.”

Hozzá, a keresztény világ parasztláv hagyományainak egyetlen folytatójához, mindannyian egy fényhullám által megvilágosodva térnek meg. A megtérések sora egy történelmantanárral és egy orvossal veszi kezdetét, majd sokan, ezek követik.

A történelemtanár, az egyik tanítvány – mert így is nevezhetném –, a kidolgozója az ősiségelméletnek, amely a román nyelvet hétezer évnél korábbra datálja és szavai mögött egy mindeddig megfejtetlen kódot feltételez, a megváltó jelentések kulcsát. A Tanítómester ezen a felfogáson mindössze annyi változtatást eszközöl, de ezzel teszi igazgá, hogy kiterjeszti a világ keletkezésekor a dolgokba ivódó és a fordítás során változatlan elsőleges kódot minden, az emberek által beszélt nyelvre. A nyelv nem más, mint az eredendő kód tükrözése. A lélek üdvösségének útja az ember kódfejtő- és értelmezőképességének függvénye, a világ megértéséhez pedig olyan egyház szükséges, amely kutatóintézetként működik. A román nyelv éppen olyan jó kód, mint bármelyik másik, mert mindegyik azonos értékű. Kezdetben vala az Ige, kód és fény, és minden összekeveredik mindaddig, míg a rezgés nem dekódolja az anyagot az ősmélység néma kapcsolatrendszeréből. Az a kifejezés a Bibliában, hogy vagyok, aki vagyok, éppen azt jelenti, hogy az eredendő rezgés a nyelvben vált örökéletűvé, és itt van most velünk. A másik tanítvány, a doktor, a román nyelv dekódolásának első eredményeként bukkan rá a kopaszág ellenszerére a nadragulya főzetében. Először önmagának varázsol csodálatos hajkoronát, de ezzel sikerül megtérítenie az addig hivatalból egyértelműen az ellenfél oldalán álló Román Információs Szolgálat felderítő-tisztjét is.

A Tanítómester minden szava egy újabb megtérést eredményez, ahogy a költő minden verse ajkának egy újabb lenyomatát, egy csókot illeszt a világba. A repülés nem csupán a levegőbe való felemelkedés, hanem belső lebegés is, míg minden lépés súlya egy költeményt pusztít el. És vajon milyen rezgéseket hagy maga után az anyagi anyag? Mert a rezgések elmélete arra enged következtetni, hogy a kezdeti Big Bang közös szülőnk az anyalokkal. Meg lehet hallgatni egy bizonyos szűrő segítségével azt is, hogy mit mondanak az anyalok és előre lehet látni, hogy mikor omlik össze egy ingatlan, mert nem a földmozgás az ok, hanem belső zenéjének csúcspontja.

Minden szobor a saját formáját rezgi ki. Az épületek is saját külön rezgéssel bírnak, leggyakrabban teljes ellentétben az építmények jelen rendeltetésével, mintha a valóságukból kiközltek volna. A sírkeresztek, alakjuknak köszönhetően, nem bocsátanak ki semmilyen rezgést, csak ők tudnak igazán hallgatni, mintha már semmi mondanivalójuk, semmi ki-egészítenivalójuk nem lenne. A rezgések hiánya az anyag anygaliba való átlényegülését jelzi. Halálunk után mindnyájan az anyagi anyag állapotába megyünk át, a lélek pedig fénysebességnél gyorsabban ismeretlen irányba távozik a földről.

A rezgések elmélete azt is vizsgálja, miként lehet elhárítani a háttérzajt, ami megakadályozza, hogy a kozmikus környezet forráshangjait eljussunk. Felmerül az is, hogy létezhet a

Kinda Gabriella: Új proféták kora

Bogdan Suceavă: A félhanggal emelt időből érkezett, fordította: Éltető József, Noran Kiadó, Budapest, 2009, 328 o., 2499 Ft.

Napnak egy ikercsillaga, a Nemesis, egy kialudt csillag, amely a Naphoz hasonló méretű és a Plutóhoz van a legközelebb. Nem bocsát ki fényt, csak rezgésfrekvenciákat, amelyek a szennyező háttérrezgések forrását képezik. Az Egyetem téren, Bukarest központjában, a Nemesis nevű fekete csillag ősi szimbólumát helyezték el, egy szobrot, mely egy olyan napot ábrázol, melynek sugarai befele, a nap belsejébe mutatnak.

A Tanítómester mellén lévő térkép tulajdonképpen egy érzékszerv, amely rezgéseket fog fel, tudományosan ezeket Lorenzini ampulláinak nevezik és például a cápák fején is vannak ilyen pólusok. Ezzel az érzékeny szövettel érzékeli mindazokat a negatív dolgokat, amelyek szerte a világban történnek, mint ezt a szobrot is, és annyira szenved tőlük, hogy akár önkívületbe is esik. Ilyenkor ezen keresztül lélegzik, mindenütt jelen van és mindent megért. Messziről megérzi a fájdalmat, sokkolják és traumatizálják a rögöszmek és a legkisebb lopások, mert nem minden ember van a helyes hullámhosszra hangolva.

A doktor miután felhagy a hazatelefonálással és berendezkedik abban a villában, amit a vallásos sokkot kapott üzletember teljesen átenged a Tanítómesternek és követőinek, elhatározza, hogy megszervezi a mozgalom dicsőségét, a társadalmi és állami szintű elismerését. Levelet ír a román ortodox egyház pátriárkájának, ők mindössze azt ígérik, hogy imádkoznak értük, a Soros Alapítvány bukaresti kirendeltvégének igazgatójának, tőlük válasz nem érkezik, az I. hadtest vezérkari főnökének, erre érdekes módon a Művelődési Minisztérium egy gépkocsival, némi pénzbeli támogatással és sajnos nem hasznosítható vidéki előadóterem és egy rozszant templom kiutalásával reagál. A doktor anyagi dolgokban nem ügyetlen, a messi Salibaar Emirátusból, amelynek régen halálpárt volt a neve, de ahol aztán kőolajlelőhelyekre bukannak és ahol sok román dolgozik, a titokban keresztény hitre tér emír az Úr Hírnökeinek négymillió dollárt küld. Ebből vesz a doktor a saját nevére két új típusú Mercedes Benz limuzint és csap a villa udvarában igazi szabadtéri állólófogadást. A megmaradt pénzt elrejt, mert a Tanítómester, amikor tudomást szerez az ajándékról, úgy rendelkezik, hogy a pénzt azonnal küldje vissza.

A közvélemény-kutatásokban a Tanítómester a bukarestiek több mint 90 százalékának rokonszenvét bírja, amikor és persze amiért meglátogatja a hangsúlyozottan keresztény orientációjú párt szenátora és felajánlja a következő választásoknál a szenátusi lista előkelő helyét. Érvelésében felhossa, hogy Romániában éppen politikai paradigmaváltás zajlik, hogy a párt eszköz, hogy úgy segítsen az embereken, ahogyan szeretne, hogy tervezik az Egyetem téri közparkban Szent Andrásnak katedrális emelni és hogy ő az Isten Hírnökeinek

tagja óhajt lenni és legyenek ők is mindnyájan a párt tagjaivá, hogy megfelelően hasznosíthassák az emberek bizalmát. A fiatal, mindössze harminchárom éves proféta elutasító, úgy látja, hogy a románoknál, és nemcsak náluk, a paradigma állandóan változik és egyáltalán nem érdekli a választók átlagfizetése, csak a lélek, eszköze nem a politika, hanem a hit és hangja az imádság. A bizalom nem azonos a hittel, de az egyház hívei és a világiak egyaránt összezavarják ezeket a dolgokat. Nem azért van, hogy politizáljon, hogy bárkivel egyezkedjen, őt az Úr küldte, és ugyancsak ő fogja majd hívni, hogy térjen vissza a párba, melyből vétetett, ha többé már nem lesz szükség rá.

Ezzel az elutasítással nem tesz magának jó szolgálatot, mert az őt körülvevő előljáróságai tagok a megtérésüket követően is hajlanak a világi hiúságra. A tanár lesz az árulója. Kiadja a stefanistáknak, mert abban a hitben él, hogy ő az Úr Hírnökei alapeszméinek szerzője és hogy ezek az agresszív fiatalok, akik megküzdöttek a csendességgel és magával az ördöggel is, a legegészségesebb nemzeti forradalmi eszméket képviselik, a román erkölcsök újraélesztésének gondolatát. Meglakol az ötletért, hogy ejtsék túsul a Tanítómestert és szabadon bocsátásáért követeljük a letartóztatott stefanisták kiengedését. A villa, amely a megváltottak fellegrára volt, összedől és maga alá temeti.

A Tanítómester a stefanistákat nem téríti meg, perén, amelynek bírója egy ortodox püspök, színhelye pedig egy befejezetlen tömbház lopott ikonokkal díszített helyisége, nyugodtan állapítja meg, hogy nem barátok között van. A vád: eretnokség. A védelmére csupán azt hozza fel, hogy igazi keresztény és hogy azért könyörög, hogy a mi atyánk nekem is megmutassa az igaz utat és ha a következő lépésem a halál felé visz, úgy legyen, fel vagyok erre készülve. És hogy nemcsak ő, hanem mindannyian Isten fiai vagyunk. A jel, amelyet hordoz, Bukaresthez köti: „Nem tudom, hogy mit jelent, de minden este azért imádkozom, hogy megtudjam.” Ez kevés, ez hazugság! A püspök a Tanítómester sarokba szorítására rábólint, megáldja a teremben tartózkodókat, majd távozik. Indul a második per. A vád: elcsalta az utcákról a stefanisták rockbandáit. A védelem imádkozik. Most már tudni lehet, hogy ő onnan jött, ahol jó helyen volt a kereszt és olyan helyen van, ahol nemcsak a falon csúng a kereszt megfordítva, hanem a jelenlévők szívében is.

Trubadúr a Tanítómester és a stefanisták között, a jóhoz közel és a rossznak kiszolgáltatva vergődik. Ördögien szép fiú, annyira szép, hogy az már tisztességtelenség másokkal szemben, hogy annyira jól nézzen ki. Rockballadákat énekelt az Egyetem téri metróállomáson. Számatlan szeretőt tartott, szépsége ily módon vált vesztésének okozójává, tévelygésévé és fogságává. Aztán találkozott a Tanítómesterrel és felfedezése nagyobb örömben részesítette, mint bármely szerelmi ölelés. Megtérésekor beköltözött a villába és ott maradt, amíg az állt. A lány, aki megismerkedésükkor élete legszebb szénrajzát készítette róla és aki az egyik stefanistának is a kedvese, árulja el neki, hogy perzsaszőnyegbe csavarva rabolták el a Tanítómestert és hogy a stefanisták voltak a tettesek, előre látja, hogy majd kivégzik, sőt a helyet is kikövetkezteti.

A Tanítómester azon a szép július végi éjszakán, amikor a pere is volt, valóban ott fektet a város legmagasabb dombjának kövezetén megverve, vérbefagyva, de még élt. És ott lézengett tehetetlenül az embernagyságú vörös kandúr is, a bulgakovi kreatúra, minden külső esemény tanúja, akiben felmerül, hogy a román titkosszolgálatba beszervezte azt az embert, akit ez az összeomlás fenyegetett szervezet megfigyeltet és ügyetlenül próbál is kikapcsolni, míg a stefanisták meg nem teszik. A Tanítómestert a román nép nevében ítélte halálra egy mindössze húszfős csoport. A döntést kivégzések dolgában különben mindig ily kevesen hozzák, a történelem rá a bizonyíték. A stefanisták hagyományaikhoz híven, melyre mindössze a nevéből lehet következtetni, karóba akarják húzni, de lerészegednek és meglegszenek a lehányozással.

Trubadúr és a lány rátalál. Úgy érzik, hogy a stefanisták történelmi küldetését nekik kell befejezniük. Annak tanúságaképpen, hogy a Sátán olyan erős, hogy a világot nem lehet megváltani, fel akarják akasztani. De a Tanítómester feláll, kihúzza fejét a hurokból és pár lépést is megtesz mielőtt kiborszínű pára emelkedik a levegőbe. Ők, túl a gyilkosságon, torz elmeállapotú emberek. Mindig azok voltak. Csak a testük fontos. És akinek csak a test fontos, azt megcsalják, becsapják és soha nem tudja, hogy mit kell tennie.

A csoda a megértést megelőző hit. Csoda a kiszolgáltatott jóság, az odafigyelés képessége. Meghallani a mi időnk hangjait, a párhuzamosan érvényes elméleteket, álmodni, hogy minden állítás igaz és remélni, hogy a kollektív megvilágosodás korát éljük, éppen olyan szép, mint a költők földi szerelem mámorában írt verseinek gyönyörű örültségeit olvasni. De azok örültségeit, akik rosszat cselekednek, sehogyan se lehet érteni, magyarázni. Mikor van esélye a csoportos örület kialakulásának, mikor bukkan fel egy eszme, melynek nevében az emberek készen állnak gyilkolni? Az eszme kártékony, számítson inkább az egyes ember.

Nem a legfontosabb mondatok. Azt sem állítom, hogy ezek miatt volna érdemes el- vagy újraelolvasni ezeket a könyveket. Azt sem, hogy föltétlenül rezonálnának egymással. Csak kiválasztottam őket valamiért.

A magyarországi fellendülés jelentőségét mutatja az a tény is, hogy a Magyarországra tőkével és szaktudással bevándorlók rövid időn belül magyaroknak kezdték vallani magukat. Szívesen tartoztak a világ egyik föllendülő hatalmának polgárai közé. A XX. század elejétől e térségben is az USA-éhoz hasonló sajátosságú és ütemű fellendülés kezdődött.

AZ USA-ban és a Magyarországon, illetve a Monarchiában végbemenő gazdasági fellendülés tehát sok hasonlóságot mutatott. Franciaország és a brit birodalom politikusi érzékét a közvetlen veszélyt, amely egy USA-típusú, politikailag szövetségi alapokon, gazdaságilag a tőkebeáramlásokon nyugvó közép-európai hatalom fölemelkedésével fenyegette őket. Mindenképpen elkerülendő számukra, hogy az USA példája Európában megismétlődjön. Tetézte még ezt a veszélyt az is, hogy a magyar-osztrák kiegyezés alapot teremtett egy dunai föderációra, sőt, ennek útja dinasztikus keretek között a Mittel-Europa tervben, a szociáldemokrata mozgalomban a Renner-féle tervben, a polgári radikális mozgalomban a Jászi-féle dunai egyesült államok-konceptióban volt kijelölve.

Sőt mint utóbb kiderült, a trónörökös Ferenc Ferdinánd is egy USA mintájára fölépülő föderációt kívánt létrehozni a Monarchia helyén (...). Ezt elkerülendő, Európa nyugati felén a régebben kapitalizálódott államok leszámolására készültek Kelet-Közép-Európával. (Hisztérikus uszítás kezdődött többek között Magyarország ellen. Jól példázzák ezt Ady Endre haza írott levelei. Egy francia tudós útinaplójából idézi: „Mi azt hisszük, hogy Európa az európaiaké, s hogy végleg biztos az emberi haladás útja, de tekintsenek keletre, Magyarországra, Oroszországra, a Balkánra, s észreveszik, hogy a mi kultúránkból semmi sem biztos, hogy Európa voltaképpen Ázsia felé billen ma is.“)

Ami nem nyugati kultúra, az kultúraellenes Nyugaton. Az a nyugati kultúra, amely az emberiség nagy céljáért, a haladás szellemében jött létre, az új feltörekvőt már nem engedte érvényesülni

(Jámbor János: Miért taszították ki Magyarországot Európából? 2. rész. Törpeállamok a történelmi Magyarországnak földjén. Zs-Libra Kiadó, Budapest, évjelzés nélkül. 5–6. o.)

Hihetetlen részleteket feltáró alaposággal, mintegy belső bosszúvágytól vezérelten kezdődött meg Rózsa Sándor kihallgatása, melyet Lausik Mihály pesti igazságszolga vezetett, akit fehér köpenye miatt „fehér zsandárnak“ hívtak, és egyébként – mint már tudjuk – Ráday rettegett jobb keze volt. [...] A betyárt többek között egy angol kereskedő meggyilkolásával vádolták, ám ő mindent tagadott. A leleményes vizsgálóbíró egy egyszerű cselet vetett be. Behozatott a cellájába néhány friss újságot, amely tele volt a híres betyár fotóival. Miatán tudta róla, hogy nem tud olvasni, beadta neki, hogy az angol kormány egyik állampolgára halála miatt azt követelte, hogy a magyar hatóságok büntessék meg az elkövetőt, különben háborút indít Magyarország ellen. A Szeged környéki dombokra pedig kivonatta a vár öreg ágyúit, és lövéseket adott le. Rózsa, aki hallotta a dörgést, megkérdezte, hogy mi történik, mire Lausik azt válaszolta, hogy itt vannak az angolok, és Szeged éppen az ő makacssága miatt nemsokára a földdel lesz egyenlő. A tudatlan betyár erre részletes beismerő vallomást tett.

(Lévai Anita – Potó István: A Magyar Királyi Csenedőrség története. Vagabund Kiadó, 2009. 113 o.)

a cápának már hült helye
a jambikus sorokban
nem láthatod nem hallhatod
áramlatát hogy itt volt
(Payer Imre: A cápának már hült helye. In: Pattanni, hullni. – Tipp Cult Kft, P'art könyvek. Budapest, 2009. 61. o.)

És nézd csak, én se magadért szeretlek:
Saját szobromat porolgom benned.

Épp e szobortól búcsúzom el holnap,
Mikor túléllek téged, a nagyobbat,
Eztán én sűgök neked a jövőről,
Az idő engem épít, nekem öröl
(részlet Szálinger Balázs: Téglás Gábor 1878–1906 In: M1/M7 – Magvető, Budapest, 2009. 67–68. o.)

A mindent akartam megírni, de ezen a fán csak szó terem,
maradok csöndben, mint a nap, s engem ír meg a végtelen...

Hiába sokasodik, nem győzhet le az idő,
mert te mérhetetlen vagy, ő pedig mérhető.
(Mészáros Ferenc kétszer két soros miniatűrje. Kéziratban.)

Az emberélet útjának felén
az idő mintha gömbbé alakulna.
Csak ülne bennem ő, a kezdemény,
várná, hogy a gömb héja szilárdulna,
vagy felrobbanna, ami adatott,
és valamivé elérkezne – múltna.
(Payer Imre: Gömb. In: Pattanni, hullni. 62. o.)

Még maguk az európaiak is csak bámultak, hogy jóllehet afféle idegenek és jöttmentek vagyunk, mégis mekkora a hitünk, a lelkesedésünk, s annál is inkább csodálkoztak, mert

ők maguk – bizony-bizony – már akkoriban kezdték lassan elveszíteni önmagukba vetett hitüket. Mi pedig lelkesedve köszöntöttük Rousseau és Voltaire eszméit, az utazó Karamzinnal együtt ujjongtunk 1789-ben a „nemzetállamok“ létrejötte miatt, s ha később, századunk első negyedének végére a haladó európaiakkal együtt mi is kiábrándultunk a szertefoszlott álmok, a tört eszmék láttán, a hitünket mégsem veszítettük el, sőt, még mi vigasztaltuk meg magukat az európaiakat.

(F. M. Dosztojevszkij: Mi csupán bugrisok vagyunk Európa szemében. In: Kell-e nekünk Európa? Kráter Műhely Egyesület, Pomáz, 1999. 64. o.)

Térdig a vérben. A mecsetben
Tankréd lovagjai gyilkolnak.
Annakutána gyóntatókáporna épül
a Helyen.
(Payer Imre: Európa-rekvizitum. In: Pattanni, hullni. 89. o.)

Jászi írja közvetlenül az események után: „A proletárdiktatúra a lelkiismereti szabadság elkobzása, a magyar intelligencia harmadik prostitúciója, diktatúra a diktatúrán belül, proletár messianizmus, önfeláldozó heroizmus és parasztyűlölet.“

(Jámbor János: Miért taszították ki Magyarországot Európából? 2. rész. 25. o.)

Olykor fegyverropogás hangzott a Duna felett. Talán a Flórián téren gyilkoltak meg valakit. Majd automobil sívít végig az úton, a vén udvarházon megzörrennek az ablakok, az autó megáll a ház előtt... nem... továbbmegy? Kába képzelődés. Rémület, felejthetetlen rettegett okozó fénylő szemével ott áll a sötét szörnnyeteg a fák alatt. Már ugrálnak is le róla a Lenin-fiúk... De nem, csak a szomszéd jött haza, az izgága hírlapíró. Az autó megkerüli a virágágyat és elbődülve nyargal vissza a városba, hogy rémületet keltsen útjában. A bagoly, amely a romfalban fészkel, lappangva száll ki a boltajtás alatt, mint egy szürke kísértet.

[...] Egy este észrevettük, hogy katonák sompolyogtak a ház körül... (...) Nagyszombatról hűsvetra virradó éjszaka három óraker végre letartóztatnak. Véletlen folytán szabadulok, bár nevem az elfogandók listáján.

Menni, menni innen, amerre a két szemem visz...
(Krúdy Gyula: A bakonyi bújdósó. In: Szindbád Palotán. Várpalota, 2001. 131–132. o.)

Aztán – e század közepére – néhányan közülünk méltónak találtattak a francia szocializmushoz való csatlakozásra. El is fogadták azt (a legcsekélyebb ingadozás nélkül) az emberiség egyesítésének végső megoldásaként, azaz régóta dédelgetett álmunk valóra váltásának eszközeként. Így aztán legszentebb célunk elérésének fogtuk fel azt, ami az önzés csúcsa volt, az embertelenség netovábbja, a gazdasági káosz és handabandázás felső foka, az emberi természet teljes meghazudtolása, mindennemű szabadság könyörtelen megsemmisítése, s mindez mit sem zavart bennünket. [...]

És mit értünk el? Különös „eredményeket“. Mindenekelőtt ajakbiggyesztő mosollyal tekintenek ránk Európában. A legjobb és vitathatatlanul bölcs oroszokról is nagyképp leereszkedéssel beszélnek. (...) Nem fogadtak be bennünket maguk közé az európaiak semmi áron, semmilyen áldozatért, semmilyen körülmények között.

(Dosztojevszkij: Kell-e nekünk Európa? 65–66. o.)

Közép-Európa kulcsszerepére egyébként már 1918-ban felfigyelt Halford J. Mackinder skót földrajztudós. Rajzolt egy térképet, s eszerint többek között Észtország, Lengyelország, Csehszlovákia, Magyarország, Szerbia és Románia alkotja volna e semleges zónát, mely az Északi-tengertől az Adriáig elválasztaná a németeket az oroszoktól. Mackinder meggyőződése volt, hogy a német technológiának és az orosz nyersanyagoknak nem szabad egyesülnie. Ugyanezt vallotta 1945 után Nicholas J. Spykman amerikai politikus, ám nem hallgattak rá. S most is van ennek a nézetnek egy markáns amerikai képviselője, Colin S. Gray személyében. „Geopolitika a nukleáris korszakban“ című munkájában ki is mondja, hogy az USA-nak nem Afganisztánnal vagy Kubával kellene törődnie, hanem Közép-Európával, mert Közép-Európa a kulcs, „itt dől el a világ sorsa“.

Nekünk is ez a véleményünk! Itt dől el a világ és Európa sorsa. Létezik tehát Közép-Európa!
(Jámbor János: Miért taszították ki Magyarországot Európából? 2. rész. 125. o.)

Sport

Milyen felállást görget a semmibe
Emlékeinken átszobogó folyónk,
A múlt! Úgy bizony, elmaradnak
Képei sorra a nagy csapatnak.

Védtengelyében Széchenyi állt, a gróf,
Átjátszhatatlan hústorony, úri bekk –
S ugrott, sosem féltve a testét
Kurta szavára a főnemesség.

Tanárian szűrt eggyel elébb Deák,
Túlsúlyosan se lett halovány csibész;
Alázatos kis rombolóként
Vitt ki a gyepre erős, nyugodt vért.

De Wesselényi munkabírása, hajj!
Fékezhetetlen volt, leszegett fejú,
Nagy homlokán állati fény gyúlt,
Es befelé cselezett, ha indult.

Bal oldalon mint nyurga agár futott
Táncsics, ki úgy nyúlt labda alá, akár
Egy szélsősisten – úgy adott be,
Míntha a menny köve csapna földbe.

Előretoltan állt a jogász Kossuth
10-es mezében, klasszis irányító –
Gyors döntések mestere, bálvány:
Egyike-másika kell a pályán.

Aztán Petőfi, született támadó,
Nyakas, az edző mégis erőlteti.
Legszebb csatárkor: huszonhat éves,
Meggzalad, elbújik, ugrik, érez.

S a tartalékunk! Kincsek a kispadon:
Országgyűlési ifjak, mint madarak,
Röptükre várva veszteg ültek.
Egy' sem akart soha nagyszerűbbet.

Milyen felállás fülhat a porba itt.
Milyen varázslat lett itt tavasztalan.
Nyilván hazudtak, összefogtak,
Nyilván csaltak a jobb- s nagyobbak.

Időt is húztak. *Rossz vacsorát kapánk.*
Vagy nem értettük, mit jelez ez meg az,
Vagy rokonnépből volt a bíró,
S szláv, latin (egykutya!) volt a sípszó.

Nyilván hatott ránk mindez a cselszövés.
S befele pattant a labda is, lehet,
Vagy egyikünk túl magasra ugrott,
Vagy csak nagy hiba rúgni luftot.

Mi nem figyeltünk holmi göröngyöket,
Játszani kezdtünk – s *kúsztak* a földön ők!
Nem is örültek végül a gólnak:
Csaltak, csaltak a jobb- s nagyobbak.

Visszakívánom mégis a vesztesek
Szertefutott és túlfizetett hadát.
Mert meccseink is elmaradtak,
Nemhogy képei egy csapatnak.

(Szálinger Balázs: Sport. In: M1/M7 13–15. o.)

És tovább is, még nagyon hosszan idézhetnénk, de valaki azt kérdezhetné, hogy „igen, ezt mi így gondoljuk és lehet, hogy néhány keleti rokon ugyanígy gondolja, de van-e szüksége Európának erre a mi közvetítésünkre?“ Es hogy erre a kérdésre válaszoljak, hogy igennel válaszoljak, egy másik könyvből idéznék, Harrie Salmannak, korunk egyik legjelentősebb kultúrfilozófusának és kultúrszociológusának, a holland származású gondolkodónak Európa megmentéséről, gyógyításáról szóló könyvéből (Die Heilung Europas). Salmann leírja, hogy mik jellemzik, milyen vonások a nyugati típusú gondolkodást: tárgyiasság, dologiasság, pénzközpontúság, lélektelenség. Megnevezi a keleti mentalitás veszélyeit is (elszakadás a valóságtól, bolyongás a fantázia és a tudat fölötti világ útvesztőiben stb.). És azt mondja, hogy az európai kultúrában megvan az a lehetőség, hogy ezeket az ellentétes erőket, nyugati és keleti ellentétes erőit egyensúlyban tartsa. És elmondja azt is, szó szerint idézem, kulcsmondat: az európai középföldön biztosítható a jövő. (Im europaischen Gebiet der Mitte kann die Zukunft gesichert werden.) Európa jövőjére gondol és a világ jövőjére gondol. Azt mondja, hogy Európa szíve ismét itt, ebben a régióban kezdhet el verni a keleti és nyugati értékek és eszmék közötti csere által képezett nagy vérkör, nagy áramkör révén. Tehát majdnem ugyanazt mondja, amit én mondtam Kötcséről, hogy ez az európai közép rehabilitálhatja azt, ami a világban tönkrement. És azt is mondja, hogy szellemileg ettől az európai középtől függenek olyan nagyhatalmak, mint a Szovjetunió meg Amerika, amelyek a XX. század derekán fölosztották ezt a középet, ezt a középföldet. Azt mondja, hogy ez ne lepjen meg mint állítás, hiszen ugyanez történt akkor is, amikor a rómaiak elfoglalták Görögországot, hiszen ők maguk is a görögöktől függtek kulturálisan. És ez hivatkozásként és előzményként fontos feladatot körvonalaz az európai kultúra számára, és hát láttuk, hogy az európai kultúrán belül az én értelmezésemben a magyar kultúrára vár ez a szóban forgó kapuszerep.

(Szócs Géza: Nemzeti kultúránk állapota. Részlet a 2009 szeptemberében Kötcsén tartott előadásból. In: Eszmecsere 2. Polgári Magyarorszáért Alapítvány, 2009. 85–86. o.)

– Az Irodalmi Jelen 2004-ben meghirdetett regény pályázatán különdíjat nyert. Azóta eltelt néhány év. Visszatekintve, rangosnak ítéli-e meg a versenyt? Milyen volt a mezőny?

– Fogalmam sincs, milyen volt a mezőny. Csak az első, második, harmadik díjról értesültem. Jó könyvek voltak.

– Hogyan látja, milyennek ítélte meg a kiírást a szakma, hiszen irodalmi lapokban alig volt visszhangja. Állítólag, egyik rangos kiadó vezetője figyelmeztette szerzőit, ha valamelyik pályázni próbál, többé nincs mit keresnie ott. Ennyire kedvezőtlen fogadtatás ellenére, mi motiválta mégis, hogy jelentkezzen?

– Nem tudom, kinek mi volt a véleménye. Én szívesen pályáztam, éppen volt egy kész könyvem.

– A különdíjért 1666 dollárt kapott, akkori átváltási értéke körülbelül 300 000 forint volt. Érdemes volt ennyit eladni a kéziratát?

– 1666 dollár? Már kevesebbet is adtam kéziratot és többet is. Jelenlegi angol regényem – Tracking Giorgione – 10%-ot hoz.

– Az eredményhirdetés óta elolvasta-e a díjazottak regényeit? Véleménye szerint, igazságos döntés született?

– A döntések szubjektívek. A regényírás nem futóverseny. Amit olvastam, az az enyémmel egyenrangú.

– A különdíj mennyiben befolyásolta írói pályája alakulását?

– A különdíj nem befolyásolta pályám alakulását. 14 irodalmi díjam van.

– Noha Budapesten született (1934-ben), életének több mint kétharmadát – 1956 óta – külföldön töltötte. Angliában, Olaszországban, Dél-Amerikában, majd jó ideje ismét Nagy-Britanniában, Írországban él, ahol nyilván elsősorban az illető országok nyelvét használja. Ilyen körülmények között hogyan sikerült megőriznie, nem is akármilyen szinten, magyar anyanyelvét?

Hetvenöt év, nyolevan kötet

BESZÉLGETÉS
KABDEBÓ TAMÁSSAL

– Angolul 15 éves koromban tanultam meg, készségemet azóta is élesítem. A magyar nyelv viszont számomra mindennapi kenyér. Egy felmérés szerint műveimben több mint ötezer magyar szót használok. A két nyelv párosítása nálam azzal kezdődött, hogy lefordítottam a 7. évszázad 400 versét angolra. Több mint ötezer magyar könyvvel van lakásom kibérelve és több száz lemezzel. Ismerőim kiemelik magyar nyelvű készségemet, például Kovács Sándor Iván, Dobozi Nóra, Cs. Szabó László, Határ Győző.

– Mintegy harminc önálló kötete – vers, regény, novella, esszé, dráma, műfordítás, útleírás – jelent meg, további mintegy húsznak, köztük több kétnyelvűnek a szerkesztője. Irodalmárként miként határozná meg önmagát, van-e fontosabb vagy kevésbé fontos műfaj Kabdebó Tamás számára?

– Hát valójában nem harminc, hanem 80 kötet került ki 75 év alatt a kezem alól, ebből negyvenet írtam, ugyanannyit fordítottam/szerkesztettem.

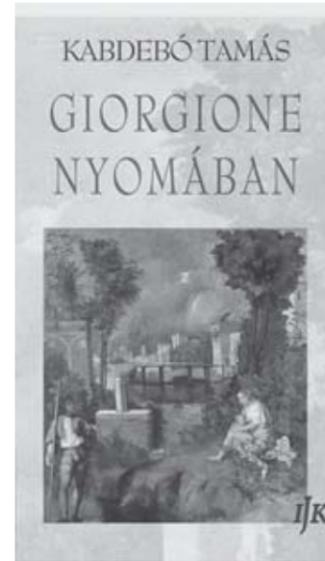
– Nehéz lenne nem észrevenni, hogy témáinak nagyobbik hányada egyértelműen magyar ihletésű, nagy regényfolyamát, a Danubius, Danubia címűt is beleértve. Mi ennek a magyarázata? Ennyire erős lenne a nyelvi, a gyermek- és ifjúkori élményekhez való kötődés?

– Igen, ezeknek 80 százaléka magyar ihletésű, persze van egy bestseller szótár is, a DICTIONARY OF DICTIO-

NARIES, mely angol nyelvű. Ihletésének gyökere, hogy otthon nyelvész lettem volna, ám 1956-ban a pufajkások elől menekülnöm kellett. Erős bennem az a tudat, hogy élménykincsem nagy százalékát otthon szereztem gyerekkoromban, ifjúságomban. A Duna-regény ennek egyik letéje, de bizonyítéka is annak, hogy hűségem állandó továbbképzésben nyilvánult meg.

– Ön kiválóan használja mind a magyar, mind az angol nyelvet. A Giorgione nyomában-t mégis másvalaki fordította magyarra. Miért?

– Hiányosságom, hogy bár szinte minden irodalmi mű fordítását vállalom, a magam írásainak áttételére képtelen vagyok. Ilyenkor a gyökerekhez kellene visszanyúlnom és a hűséget elvetnem. Ezért van, hogy akit erre fölkernek, az fordítja egyes könyveimet, például doktorátusi tézisemet, valamint a Minden Idők, a Rendes Emberek Szigete és a Giorgione könyvem.

– Most éppen min dolgozik, mire számíthat magyar közönsége?

– Jelenleg egy angol nyelvű regény megírásán dolgozom, melynek színtere Róma – egyébként is kedvelt témám, és mely ha elkészül, talán ismét Molnár Márta kezébe kerül és ő teszi át magyarra. Megjegyzendő, hogy életművem három arany csík pásztázza: a Duna szeretete, a Róma iránti rajongás és az 56-os forradalom értékeinek ápolása.

(Folytatás az 1. oldalról)

– 2009 nyarán Indiában jártál. Milyen hatást tett rád az ottani kultúra? Ennek milyen írói szándéktól vezérelt jelét fedezhetjük majd fel újabb írásaidon?

– Tavaly a negyedik alkalommal jártam Indiában, ebből könnyen kitalálható, hogy meglehetősen hatással van rám az ottani, nem is tudom, minek nevezzem, légkör. Kultúrát kérdeztél, de ha a magyar irodalomból Márain keresztül közelítünk, ami ott van, azt hiszem, egyelőre még bőven több, mint kultúra. De ebbe hadd ne menjek most mélyebben bele. Mégpedig azért ne, mert ha nem figyel oda az ember, és egy rövid interjúban nem érezek elég teret az effajta figyelemre, szóval könnyen egyfajta poszthumvasbélás maszatolás lesz a keleti beszámolómból. Természetesen ahogy dolgozom, sok do-

„Demokrácia van és webkettő”

log épül be folyamatosan onnan, de ezeknél mindig igyekszem tripla körütekintéssel eljárni, épp a mondottak miatt.

– Mennyiben segít a szegedi irodalmi közeg egy Dunántúlról és Budapestről ide került embernek az írói boldogulásában?

– Hát, szerintem nincs olyan, hogy szegedi irodalmi közeg. Van egy-két ember, de azt nem nevezném közegnek. S ez jól is van így. Ez a pár ember, akivel úgy mond irodalmilag is kapcsolatban vagyok, segít, sokat.

– Milyen terveid vannak a doktori képzés befejezése után?

– Semmi különös, leülök háromnegyed nyolckor az íróasztalomhoz és bekapcsolom a számítógépet, ugyanúgy, mint ahogy eddig. A szépirodalmi dolgok mellett aztán remélhetőleg a disszertációm is megírom.

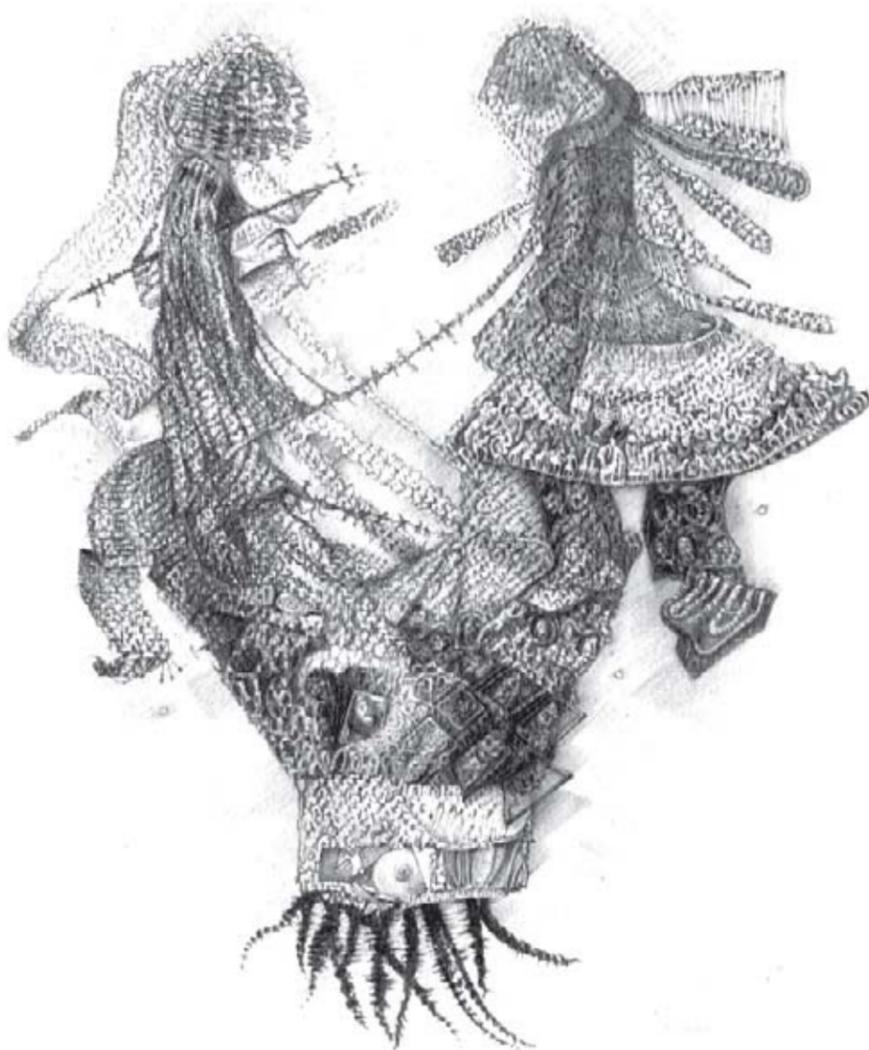
Lanczkor Gábor Függelék

Mint a fáklya, világított kigyúlt havával a magasfensík lassan ülepedő sötétjén át az északi hegygerinc legmasszívabb csúcsa, megpillantottalak?
Kora hajnalban felnyitották az öntözőcsatornák zsilipjeit, a jegenyés árpaföldek közé beáradt az olvadt hólé,
a csillagtalan kora hajnali égbolt sötétjén infrakéken világított át a legmagasabb nyugati gerinccsúcs hava,
megláttalak? súgd meg! A gyűrt földkéreg vastag, cikcakkos kontúrjából gyorsan kibomlottak
a sziklás hegyoldal viszonylatai, fák, egy gleccser koszos maradéka,
mely a völgybe immár tiszta vízfolyásként érkezik. Este az olló-forma ikerszirt nyugati éle épp kitakarta a szememből a napot,
és hosszában vágva ketté az ikerszirt keleti csúcsát
ennek a fele még a naptól,
a túlsó fele a hófelszín derült visszfényével világított.

Lanczkor Gábor 1981-ben született Székesfehérváron, majd a szombathelyi általános és középiskolai évek után az ELTE magyar szakán végzett. Három verseskötete jelent meg, melyek közül A tiszta ész (JAK/L'Harmattan, 2005.) Gérecz Attila-díjat kapott. A Fehér Daloskönyv (L'Harmattan, 2007.) és a Vissza Londonba (Kalligram, 2008.) című kötetek után Faludy-díjban, Móricz-ösztöndíjban és Junior Prima Díjban részesült. Jelenleg Szegeden doktorandusz hallgató.

ABhagavad Gíta a legsűrűbb történet kellős közepén egy könyvnyi mozdulatlanság, egy cseppnyi az örökkévalóságból. A Gítában a szó éhes és nyugati értelmében „történet” nincs.

Előtte és utána zajlik a háború. Onnan beszél, ahol az emberiség idejének nagyobb és talán boldogabb részét tölthette. A történeten túlról, vagy a valódi történet felől. A „történeti kor” maga az illúzió, a kiesettség, a reménytelenség. A kereszténység ezt valaha tudta, viszonyítása az időben ezért lehetett Krisztus születése, amely nem más, mint a téli napforduló, a remény, hogy megújul a fény.

A Gíta még ezen is túljut. Nincs előtte és nincs utána. Csak az az egy univerzális pillanat van, midőn Krisna a szekeret hajtja, Ardzsúna leereszti íját, s azt mondja: „Nem harcolok, óh, Govinda.” Szólt, és elnémult a hangja. Ekkor pedig Krisna beavatja, beoltja Ardzsúnát, a legnagyobb jóga misztériumokba, mindaddig, míg nem Ardzsúna felfogja a lét magjának értelmét, az Út jelentőségét, és tette készen, de már nem a célt, hanem magát a tettet megértve és átélve: cselekszik.

Nem a Gítát fogjuk most értelmezni, hiszen megteszik ezt nálunknál hivatottabb és nagyobb bölcsék, kiknek tanítása vigasztalás és szomjat oltó forrásvíz sokaknak. A Gítát, mint mértéket, mint viszonyítást, mint legszelebb horizontot emeljük fel, azért, hogy meg tudjunk közelíteni, és fel tudjuk mérni Szarka Fedor Guido világát.

Szarka Fedor Guido élete a szekér maga. Kocsijának hajtója Krisna, harcosa Ardzsúna. Úgy is mondhatnám, az alkotóéle a szekér. A művészet Krisna, a mesterség Ardzsúna. A művészet sohasem harcol, nincs emberi célja, nincs kötöttsége, nincs születése és halála, nincs kezdete és vége. A művészettörténet éppen ezért már alappondolatában abszurd és korrupt. (...)

Művésznék lenni annyi, mint elhivatottnak lenni, annyi, mint az intuíció képességének birtokában lenni. A valódi festő, szobrász, költő, zenész azonban ezt csak mint köpenyt, mint felelősséget viseli magán, a közösségért, s nem

Szarka Fedor Guido világa

hisz benne, hogy ettől időzőzülhet. A művészet maga Krisna, s művésznék lenni annyi, mint

meghívást kapni Krisnától a szekérre. Amit mindenki tud, amit mindenki megtanulhat, az a mesterség. Ardzsúna bárki lehet. De nagyon kevesen lépnek fel a Krisna hajtott szekérre. Nagyon kevesen válnak mégis mesterré, még kevesebben Ardzsúnává. (...)

Guido fellépett a szekérre, képei ezt bizonyítják, közeledése a Gíta és Kelet tanításaihoz nem csak divat, nem csak szomj, nem csak táguló horizont. Figyel... – jobban, mint bárki. Figyel, és e figyelemben évezredek öregszik. Makro- és mikrovilágok érnek össze képeiben. Nyugat és Kelet. Es ez még mindig csak a Felület. Rajzai, festményei mögött Krisna és Ardzsúna beszélget az élet szekérének. (...)

Kacagó vonalak és kuncogó pacák szikráznak a képein, és mindezt csak azért, hogy a sárból aranyat csináljon.

A legnagyobb kérdések megfogalmazása közben, mint például, hogy a metafizikai valóság miképpen ábrázolható most, vagy hogy a transzcendens valóságnak miképpen lehet lenyomatot készíteni – szóval mindezek között Szarka Fedor Guido nevet. Őszintén, hangosan és tisztán kacag.

Ettől tudjuk, hogy rendben van. Nem hülyült meg jobban, mint amennyire eddig is megvolt, s amire azt mondjuk, hogy egészséges.

...A Marokkóban összegyűjtött formáktól, a maszkokon át, az ikonszerű miniatűrökön keresztül az álomszerű tájképekig, az absztrakto-kig kacagta képeit. Sőt, amikor elkezdte elmélyülten befogadni Krisna filozófiáját Ardzsúna, amikor tehát túllépett a megismerés és a tudás határain, az elhivatottság és az intuíció határtalansága felé, akkor lendület-jóágakat kezdett papírra vetni.

Ezek a képei Ardzsúna kilótt nyilaiként szállnak. Itt és most legjobb munkáit láthatjuk, ezekben a képekben pedig az a beszélgetés játszódik le, amit a szekéren Krisna és Ardzsúna folytat. Előtte és utána háború. Ezért fontosak.

Weiner Sennyey Tibor

Ahogy a fülszövegben szerepel, ebben a kötetben közel félszáz szerző novelláját veheti kézbe az olvasó... Az egész magyar nyelvterület számára kiírt novellapályázatra háromszáznál több pályamű érkezett, ezek közül a legérdekesebbeket foglalták ebbe a kötetbe.

Miután a kezembe került ez a könyv, nehezen tettem le. Olyan sok nekem tetsző írást találtam benne, hogy úgy éreztem, másoknak is el kell mondanom, milyen érdekes, értékes kötetet tett asztalunkra most is az Irodalmi Jelen.

A nagyon rövid novellák szinte mindegyikében van valami meglepő, meghökkentő.

Az elsöben, például, egy édesanya megérzi, hogy a pocakjában lévő magzat megijed egy vihar zajától, és aztán azt is megtudjuk, hogyan nyugtatta meg a felzaklatott magzatot. Nem gondoltam, hogy egy magzat hall, érez már az anyaméhében is.

Egy másik írás egy magányos nő vallomása. Azt mondja el, hogyan csalogatja ágyába a férfiakat, a „saját szomjához illő férfitesteket”, „nem is igazán érdekli a másik, a partnerek kiléte egészen véletlenszerű”. Persze vannak rosszul sikerült, erőszak szagú esetek is. De akkor sem esik kétségbe, „...számolgotok. Hétszáznyolcvankettőig jutok, mikor a hasamra élvez”.

Egy abortuszról így ír a szerző: „a gyermekem folyott végig a combomon”, aki mint „egy kamikáze rohant a saját vesztébe, és igyekezett engem is magával ragadni”. Azután jöttek a kezelések, operációk és: „...már-már nemtörődomséggel mászom meg ezt a monstruózus székelt. Szenvtelenül akasztom a lábam a kengyelbe”; „úgy járok a ginekológiára, mint más a közértbe, vagy a vasárnapi misére. Ide jövök elsíratni a múltamat. Valaki a templomban zokog, más otthon a televízió előtt. (...) egyik sem spirituálisabb a másiknál. A sírás: sírás.”

Egy horvátországi író Vili bácsiról, bácsország leghíresebb lóditójáról ír, s közben egy öregember mosolyogva beszél az őt megnyomorító egyik emberi hitványságról: „az alacsonyról indulók ösztönös, védekező gyűlöletét a magason levőkkel szemben”. Meglepett ez a gondolatmenet is. Van ilyen, hol találkoztam én ilyen esettel? Regényben, vagy az életben?

Olvasonapló

Kenguruk a körúton

Nincs fárasztóbb, mint egymondatos bölcsességeket olvasni – olvastam az egyik írásban, aztán pedig egy 21 éves, feltehetően romániai fiú írása kerül elélem, amiben nem csak egy jó gondolat van. Olyan elemzést ír a demokráciáról, az átkos időszakról, hogy csak ültem és...

„...az apró dolgokat eldöntő demokráciát csak sötételőnek használjuk magunk és a nép között” – tehát a demokrácia csak hókuszpókusz, a nagy dolgokban a vezetők döntenek. Vagy: „Egyrészt a félelem, másrészt az emberi természet miatt nem viselték tétlenül, hogy alul legyenek” (1. Így kezdődik a társadalmi válság, a forradalom. 2. Ez a gondolat hasonlít a fennebb idézett Vili bácsis gondolathoz).

Aztán jött a szocialista éra: „Elkezdtek fejlődni és fejleszteni. Úgy érezték az akkori vezetők, hogy nekünk nincs erre ekkora szükségünk... főleg, hogy óriási energiákat emésztett fel addig is. A vezetők következő generációja örökölte ezt a gondatlan nemtörődomséget, hisz

ennek a közepébe kerültek bele” (...) aztán „előkereshetnének a sufni sarkából a nyúlcsipőt, és talán már azt se tudnánk, hogy kell felhúzni” (...) „halálos félelmet kelteztünk, teljesen idióta terror-horror sztorikkal... majd összeszartuk magunkat a röhögéstől, mikor kitaláltuk őket” (...) aztán „elkezdtek brutális kegyetlenséggel irtani minket”.

Honnan veszi ez a fiatal ember az ilyen gondolatokat? A szülei meséiből, vagy olvasott valahol a fordulat előtti korszakról, vagy csak úgy kitalálta őket?

Egy másik írásban, az öreg székely elbeszélget egy vonaton alkalmi ismerőseivel. Szerinte „a boldogság nagyon egyszerű dolog: egyél, igyál, ha éhes, szomjas vagy, menj vécére, amikor kell, aludj, ha álmos vagy és szeretkezz, ha azt kívánod” (...) „Ezelőtt azért más volt. El volt takarva minden s maradt hely a férfi kíváncsiságának, felfedezési vágyának.”

A homoszexualitásról is olvashatunk egy érdekes írást. Egy nő meséli el a történetet. Elvált a férjétől, s egy idő után mind a ketten újraházasodtak, s jó volt a kapcsolat a két család között, a gyerekek kedvéért sokszor a hétvégeket is együtt töltötték. S aztán egyszer csak jött a meglepetés: eltűnt mindkét férfi. Később kiderült, hogy összeköltöztek. S akkor egy másik férfinak így fakad ki a nő: „Mind a két férjem buzi lett mellettem. Még mindig akarsz randizni?”

Egy írás egy leszbikus kapcsolatról szól, egy másikban pedig egy homoszexuális aktust ír le az író. No, ez is meglepett, ha tudom, miről van szó, el sem olvasom, de olyan rövid az írás, hogy mire beagondoltam, már a végére is értem. De hát az a helyzet, ilyen is van a világon. Úgy voltam velük, mint a krimi témájú írásokkal. Legkevésbé tetszetek. Talán az a baj, hogy túl sok esetet megértem, láttam, hallottam...

Azt szoktam mondani: nagy az Isten állatkerkje. Van anyagyilkossal, agresszív hösszel, közlekedési balesettel foglalkozó írás is.

Szerintem nemcsak beszélni kell és lehet az antiszociális cselekedetéről, aberrált viselkedésmódról, hanem tenni kell valamit ellenük, ki-ki a maga helyén és a maga módján, vagy csak egyszerűen jobban vigyázza saját magunkra.

Jankó András

● **CSOÓRI SÁNDOR 80 ÉVES.** A Duna Televízió február 3-án pályafutásának mérföldköveit felidéző összeállítással köszönti Csoóri Sándort nyolcvanadik születésnapja alkalmából. A Herder- és Kossuth-díjas költő, esszéista műveivel és közéleti szerepvállalásával egyaránt megkerülhetetlen szereplője és alakítója Magyarország elmúlt 60 évének.

A sokműfajú írónak 30 verseskötete jelent meg, 13 kötetnyi esszét és számos novellát, karcolatot, kisregényt, gyermekverset írt. Irodalmi forgatókönyveivel iskolát teremtett. 1992-ben pedig – mint a Magyarok Világszövetségének akkori elnöke – ő kezdeményezte a Duna Televízió létrehozását. A Nemzet Televíziója egyik alapítóját ünnepli. A déli harangszó után Csoóri Sándor Anyám szavai című versével indul az ünnepi program, Rátóti Zoltán előadásában. Az egész napos műsort (Hattól nyolcig, Kívánságkosár) át-meg-átszövik a versek, miközben dokumentum- és portréfilmek, illetve az író forgatókönyvéből készült játékfilm segítségével idézik fel Csoóri Sándor életművének főbb állomásait.

A Duna Televízió Szerelmes földrajz című, 16.20-kor kezdődő ismeretterjesztő sorozatában gyermekkorra fontos helyszíneire, Zámolyra és Pápara emlékezik Csoóri Sándor. „Zámolyon születtem, tizenkét évig itt élttem a faluban. Minden olyan elemi élményt, amit egy fiatal gyerek magában összeszedhet, azt itt szedtem össze. Mindent, amit a paraszti életről tudni kell. Hallgattam az öregeket, a történeteket. Ugyanúgy dolgoztam, mint a többi fiú, hol az állatokkal, hol kint a mezőn. Innét éreztem meg, hogy van egy világ, s ezen a világon túl még lehet egy másik világ is. Nagyon ritkán fölmehtünk a református templom tornyába, s onnan a magasból egészen másként mutatott Zámoly tájéka. Pápara pedig azért gondoltam, hogy elmehetnénk, mert minden, ami a szellemi világhoz tartozik, az ott érintett meg.“

Harangok zúgnak bennem – egy óra Csoóri Sándorral címmel 20.00 órakor a Duna Televízió külön erre az alkalomra készített műsorát láthatják. A költő legutóbbi verseskötete Harangok zúgnak bennem címmel jelent meg 2009-ben. Most a címadó vers szemlélésében Pálffy G. István beszélget a költővel pályájáról, életművéről, ars poeticájáról.

A jövő szökevénye: Csoóri Sándor címmel 20.55-kor látható műsorban Görömbei András akadémikus, irodalomtörténész, egyetemi tanár osztja meg velünk gondolatait Csoóri Sándorról, elemelve az életművet. A műsorban elhangzó verseket a költő előadásában hallhatják.

A születésnapot a Tízezer nap című film vetítésével zárják a Duna Televízióban, melynek rendezője Kósa Ferenc, operatőre Sára Sándor, írója – Kósa Ferencel és Gyöngyössi Imrével – az ünnepeket, Csoóri Sándor volt. A nagy gonddal készült filmnek mostoha sors jutott: bár már 1965 nyarán elkészült, csak két év késéssel juthatott a közönség elé. Az alkotók ugyanis szociografikus szemlélettel, hosszú országjárás, gyűjtőmunka után készítették el a Tízezer nap-ot, amely egy család történeten keresztül ábrázolta a magyar falu, parasztság három évtizednyi drámáját. Amikor mégis bemutathatták a filmet, óriási sikert aratott: az 1967-es cannes-i filmfesztiválon elnyerte a legjobb rendezés díját. Példa és kiindulópont vált belőle. [Forrás: OrientPress Hírügynökség]

● **15 éves az Előretolt Helyőrség.** Az Előretolt Helyőrség Szépirodalmi Páholy a hétvégén, január 29–31. között vidám irodalmi, sport- és gasztronómiai fesztivállal ünnepli 15. évfordulóját. A meghívottak között szerepel Nonó, Vince, Sántha, Lövétei, Wellmann, Muszka, György Attila, Molnár Vilike, Szálinger, Szócs Géza no meg persze a kolozsváriak. A „fennkölt beszélgetések” mellett a rendezvényt könyvbemutatók, beszélgetések a szerzőkkel és Breuer-Orbán Károly ultratriatlonistával, egy boldog óra Molnár Vilomossal, Szálinger Balázs-jubileum (10 éve képzelte magát poétának a zalai bőregér), felolvasás, Selmeczi György zongoraestje, Murányi Tóni zenés könyvbemutatója, valamint a Székely Gála tette/teszi színessé. Színhelyek: Café Bulgakov, Virág (I. M. Klein) u. 17, P. Howard Social Club & Café (A Mátyás-házzal és a Sapiantiával szemben).

● **JANCSÓ MIKLÓS ÚJ FILMJÉT VETÍTIK A 41. MAGYAR FILMSZEMLE MEGNYITÓJÁN.** Jancsó Miklós új moziját, az Oda az igazságot vetítik kedden a 41. Magyar Filmszemle megnyitóján. A 88 éves rendező Mátyás királyról forgatott magyar-osztrák-lengyel koprodukcióban történel-

mi drámát, ami kevésbé az uralkodóról, sokkal inkább rólunk, Magyarországról szól. A film utalásokat tartalmaz arra, hogy Mátyás király nem az az igazságos, jószágos uralkodó volt, aki a néphagyományban, a mesékben fennmaradt. Jancsó fontosnak tartja kiemelni, hogy évszázadokkal ezelőtt, Magyarország több részre szakadása után egyre nagyobb szükség volt egy nemzeti hősré, mint kapaszkodóra, és a romantika korában Mátyás királyt tették meg ennek, miközben a valódi Mátyás nem hasonlított a kreált képre.

„Amikor kiderült, hogy a Kapa-Pepe-filmek kifulladásban vannak, nem akartam azokat tovább folytatni, bár szerintem lehetne, viszont nem érzem igazán a fogadókésztséget. Azért az Oda az igazságban is van egy közös jelenete Mucs Zoltánnak és Scherer Péternek, egy pici ironikus utalással a közös filmekre” – mondta a kétszeres Kossuth-díjas, a cannes-i filmfesztiválon 1972-ben a legjobb rendezői díjat elnyert alkotó az MTI-nek.

Mint mondta, nem kellett rábeszélni arra, hogy ismét forgasson, „film akkor csinál az ember, amikor lehetősége van rá”. Kitért ugyanakkor arra, hogy Berger József producernek legalább három évébe telt, amíg összeszedte a pénzt az eredetileg a 2008-as Reneszánsz év kapcsán tervezett filmre. (Az Oda az igazság 480 millió forintból készült.)

Jancsó Miklós új mozija, az Oda az igazság országos bemutatója február 11-én lesz.

● **KITÜNTETÉSEK A MAGYAR KULTÚRA NAPJÁN.** Az állam kultúrában betöltött közvetítő szerepének fontosságáról beszélt Hiller István oktatási és kulturális miniszter a Magyar kultúra napján a budapesti Szépművészeti Múzeumban, ahol kitüntetések adott át az ünnep alkalmából. Hiller István kiemelte, 2010 és 2011 a pécsi Európa Kulturális Fővárosa (EKF)-projekt, illetve Magyarország soros európai uniós elnöksége révén hatalmas esély a magyar kulturális élet számára.

Hiller István oktatási és kulturális miniszter és Schneider Márta kulturális szakállamtitkár a Magyar kultúra napja alkalmából Márai Sándor-díjat adományozott: Kemény István írónak, a tavaly megjelent Kedves ismeretlen című kimagasló értékű regényéért; Kemenes Géfin László írónak, életművéért; Vathy Zsuzsa írónak, négy évtizedes prózaírói munkájáért, a tavaly megjelent Angolpark című novelláskötetért. A szakárca vezetője kitüntetések adott át Pécsen is, többek között Takács József irodalomtörténésznek, szerkesztőnek, kritikusnak, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara oktatójának, a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa sikeres pályázata írójának.

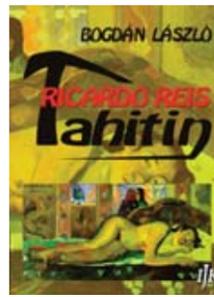
● **ELKÉSZÜLT AZ ÚJ MAGYAR ULYSSES-FORDÍTÁS.** Elkészült James Joyce korszakos jelentőségű regénye, az Ulysses új, kritikai igényű magyar szövege, amelyet a fordítók tudományos konferencián mutattak be a Magyar Tudományok Akadémián. Mint a fordítói munkacsoport vezetője, Káppanyos András irodalomtörténész elmondta, a Kiss Gábor Zoltánnal, Gula Mariannával és Szolláth Dáviddal készített új magyar szöveg filológiai és strukturálisan is különbözik az eddigi fordításoktól.

● **KETTŐ AZ EGYBEN FESZTIVÁLOK SZEGEDEN FEBRUÁRBAN!** A Szegedi Téltemetés (Ördögcsékér-szervezés) előkészületei javában folynak. Kialakulófázisban a részletes program, s lesz egy meglepetés is! Idén először „kettő az egyben” fesztivál lesz... Arról van szó, hogy megállapodás született az először megrendezésre kerülő Szegedi Torospálinka Fesztivál szervezőivel (TiszaExpo – Szeged) a programok és események koordinálására. A torospálinkás események helyszíne a Széchenyi tér lesz, időpontja pedig meg egyezik a Szegedi Téltemetésével: 2010. február 26–28. A Szegedi Téltemetés a megszokott helyszínen, a Klauzál téren pörög. Tehát a két fesztivál között egypercnyi laza sétával akár ingázni is lehet.

● **BOLGÁR SZÜLETÉSŰ ÍRÓ KAPTA A WÜRTH-DÍJÁT.** A bolgár születésű Ilja Trojanow német író vehette át az európai irodalom jeles alakjait kitüntető Würth-díjat Stuttgartban. A 25 ezer euróval járó elismerést a Stuttgarter Schloss-ban adták át a 44 éves írónak, akit „a modern kor nagy menekült- és bevándorlási jelenségének költői krónikusaként” jellemeztek.

Bogdán László

Ricardo Reis Tahitin

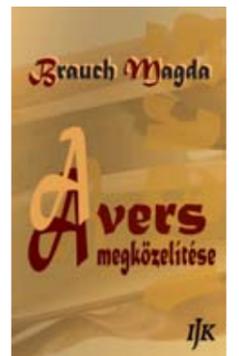
A sepsiszentgyörgyi Bogdán László Ricardo Reis Tahitin című kötete már azért is ritkaságszámba megy, mert A hold arca és a Tahiti fekete füzetből című versfüzetekből, továbbá Polinéziai útvesztő című regényéből áll. Mindhárom rész kulcsfigurája Fernando Pessoa, a modern portugál költészet legkiválóbbja, aki 1935-ben elhunyt ugyan, de megidézett szellemként jelenik meg a művekben. Amelyekben a költő három más név alatt publikálta a műveit és alkalmilag

további szerzőket is kitalált. Mindnyájukat Tahiti tündéri szigetén, Gauguin egykori paradicsomában hozza össze Bogdán László, a hajóroncsok fosztogatásából meggzadagodott Ricardo Reis házában.

Brauch Magda

A vers megközelítése

E kötetet azok forgassák, akik nemcsak a jó verset szeretik, hanem arra is kíváncsiak, mitől lesz szép és hatásos egy költemény, milyen stiliztikai eszközöket vet be a költő olvasójának megragadására. Hatvan verset elemez-értelmez a szerző, a stiliztikai tudományok doktora a magyar költészetből Janus Pannoniustól napjainkig terjedően – távolról sem akadémikus, nehézkes, tudományos kifejezésekkel terhes szövegekben, így a verselméletben kevésbé járatos felnőtt, de az általános vagy középiskolás diák számára is megbízható támpontokat, fogódzkodót nyújt egy-egy alkotás megközelítéséhez, értelmezéséhez, talán arra is rádöbbenve olvasóját: a költészet nélkül szegényebb lenne a világ.

Ferencz Zsuzsanna:
Eszke könyve

Bájos, vérbő humorú történet gyerekeknek – ez az Eszke könyve. Egy kislány Sziszi cicával indul kalandos útra, s a társsal közösen megalapított birodalmat Eszke királynő gyermek módra, ám bölcsen igyekszik kormányozni, hogy alattvalói

– Képfestő Vanília nagytata, a tudós Trottyos Sámuel, a rövid lábú tacskó, Csurmuly Csuti, Panni, a selypítő piros plasztik póniló, Barbus, a kényeskedő Barbie baba, a főkém Szitakötő Jóska és a többiek – jól érzékk magukat hazájukban. Kalandos és viszontagságos útjukon szembekerülnek az emberi önzéssel, butasággal, Réz Gagollyal, a rekkencsokkal és gubbancokkal, míg végre találkoznak a szívárvány tündérével, és újra színessé változtatják a világot.

Boldog Zoltán – 1984-ben született Medgyesegyházán, tanár, kritikus.

Böszörményi Zoltán – 1951-ben született Aradon, költő, író. Legutóbbi kötete: *Az éj puha teste* (2009).

Csepcsányi Éva – 1985-ben született Egerben. Jelenleg a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola hallgatója.

Dobai Bálint – 1983-ban született Zilahon, költő. Kötete: *Megfáztam egy temetésen* (2009).

Jankó András – 1953-ban született az Arad megyei Majláthfalván, nyomozó, az aradi Kölcsey Egyesület elnöke.

Kertész Dániel – 1963-ban született Budapesten, grafikus, fotográfus, festő.

Lanczkor Gábor – 1981-ben született Székesfehérváron, költő. Legutóbbi kötete: *Fehér daloskönyv* (2007).

Sárközi Mátyás – 1937-ben született Budapesten, szerkesztő, író. Legutóbbi kötete: *Liliom öt asszonya* (2008).

Szócs Géza – 1953-ban született Marosvásárhelyen, költő, újságíró. Legutóbbi kötete: *Amikor fordul az ezred* (2009).

Weiner Sennyey Tibor – 1981-ben született Egerben, költő, alkimista. Legutóbbi kötete: *A tengerszint feletti magasság meghatározása* (2008).